

Program

Policy

Plan

» Riktlinjer

Regler

Riktlinjer för pedagogiska måltider i SBU Skövde kommun

Beslutad av Barn och utbildningsnämnden
28 januari 2019, § 8. Dnr BUN2018.0087

Innehåll

1	Inledning.....	3
2	Fri eller subventionerad måltid inom pedagogiska verksamheter	4
2.1	Skatteverkets regelverk	4
2.2	Arbetsrättsligt regelverk	4
2.2.1	Rast	4
2.2.2	Arbetsuppgifter/arbetets innehåll.....	4
2.2.3	Samverkan/MBL-förhandling	5
3	Syfte med pedagogiska måltider inom förskola, fritidshem och skola.....	5
3.1	Pedagogiska måltider förskola	5
3.2	Regler för pedagogiska måltider förskola.....	6
3.3	Pedagogiska måltider förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.....	6
3.4	Regler för pedagogiska måltider förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola	7
4	Omfattning pedagogiska måltider	8

Dokumenttyp: Riktlinjer

Dokumentet gäller för: Barn och utbildningsnämnden

Diarienummer: BUN2018.0087

Reviderad: 2019-01-28 § 8/19, 2023-03-37 § 28/23

Giltighetstid: Till dess att nytt beslut fattas

Tidpunkt för aktualitetsprövning: 1 gång per mandatperiod

Dokumentansvarig: Stabschef SBU

Andra tillhörande dokument: -

1 Inledning

Det huvudsakliga syftet med rutinerna är att skapa ett gemensamt förhållningssätt i samtliga verksamheter inom sektor barn och utbildning när det gäller subventionerad kost för kommunens personal.

1.1. Definitioner av nyckelbegrepp

1.1.1. Pedagogiska måltider

Personal kan äta tillsammans med barn eller elever i pedagogiskt syfte. En pedagogisk måltid ingår i den anställdes arbetsuppgifter och utförs under arbetstid.

1.1.2. Måltid till ordinarie pris

I de fall då det inte är motiverat med pedagogisk måltid och personal väljer att äta mat serverad i verksamheten betalas ordinarie måltidspris för att undvika att måltiden betraktas som en förmån.

1.1.3. Måltid för tillfälliga besökare

PRAO-elever från grundskolan och APL-elever från gymnasieskolan inom Skövde kommun samt VFU studenter som tillfälligt eller under en begränsad tidsperiod besöker eller praktiserar i en förskola/skola erbjuds kostnadsfri pedagogisk lunch.

2 Fri eller subventionerad måltid inom pedagogiska verksamheter

Det finns olika regelverk som påverkar hur det går att utforma rutinerna kring den fria eller subventionerade måltiden. I viss mån påverkar arbetsrättsliga regelverk men främst är det Skatteverkets regelverk som är av betydelse.

I Skatteverkets regelverk framgår det att fria eller subventionerade måltider normalt är att betrakta som en förmån, men att det kan finnas vissa verksamheter där fri eller subventionerad kost, under vissa förutsättningar, kan vara skattefri.

Då personal erbjuds fria eller subventionerade måltider som **inte** utgör undantag från Skatteverkets regler om skatteplikt, räknas det som en förmån och skall förmånsbeskattas. Arbetsgivaren får dessutom en kostnad för arbetsgivaravgifter på förmånen.

Fri eller subventionerad kost för pedagoger och annan personal inom förskola/skola kan vara skattefri under förutsättning att det gäller de verksamheter som anges i Skatteverkets regelverk och att omständigheterna runt måltiden i övrigt är sådana som beskrivs.

2.1 Skatteverkets regelverk

”Förmån av fri eller subventionerad måltid för lärare eller annan personal vid grundskola, förskola och fritidshem är av hävd skattefri om personalen vid måltiden har tillsynsskyldighet eller motsvarande ansvar för barn under skolmåltid eller i samband med s.k. pedagogiska måltider.” (Utdrag ur Skatteverkets regelverk SKV M2009:28.)

2.2 Arbetsrättsligt regelverk

2.2.1 Rast

Enligt Arbetstidslagen ska raster förläggas så att medarbetare inte utför arbete mer än fem timmar i följd. Rastuppehållets längd och förläggning ska anges i arbetstidsschema eller dylikt och bör inte vara kortare än 30 minuter. Under rasten har arbetstagaren rätt att lämna arbetsstället. Medarbetare som deltar i pedagogisk måltid har rätt till rast.

2.2.2 Arbetsuppgifter/arbetets innehåll

Om verksamheten har behov av att medarbetare deltar i pedagogisk måltid på det vis som beskrivs i detta dokument, är arbetsuppgifterna i samband med måltiden en del av arbetsinnehållet.

2.2.3 Samverkan/MBL-förhandling

Om tillämpningen av denna riktlinje innebär att deltagandet i måltiderna eller formerna för deltagandet kräver en betydande förändring jämfört med hur arbetet tidigare utförts, skall riktlinjen samverkas inför beslut om förändringen.

3 Syfte med pedagogiska måltider inom förskola, fritidshem och skola

Grunden för våra matvanor läggs i en tidig ålder och förutsättningarna för att skapa goda matvanor bär därför starta när barnen/eleverna är på förskolan och i skolan. Syftet med den pedagogiska måltiden är att skapa en lugn och balanserad måltidsmiljö där man på ett naturligt sätt även skapar förutsättning för samtal kring mat, måltidsmiljö och hälsa.

Barnen/Eleverna behöver vuxna som förebilder och stöd. Det är mycket betydelsefullt att den pedagogiskt ätande personalen vid måltiderna äter samma mat som barnen/eleverna. Undantaget är då personal på grund av medicinska eller etiska skäl behöver specialkost.

3.1 Pedagogiska måltider förskola

I Livsmedelsverkets riktlinjer för mat i förskolan skrivs följande angående pedagogiska måltider:

”Måltiden ger möjlighet till trevlig samvaro, en stund att ta det lugnt och bokstavligt talat fylla på energi. Både de vuxna som äter tillsammans med barnen och de andra barnen är viktiga förebilder. I texten nedan har vi samlat tips på hur man kan utnyttja situationen kring mat och måltider i det pedagogiska arbetet. Bordssamtalen kan handa om smaker, dofter, färger och konsistens, varifrån maten kommer och vad som händer med den i kroppen, varför man behöver olika sorters livsmedel och om maten på tallriken. Måltiden är ett tillfälle att lära känna olika livsmedel och olika matkulturer – både kulturer som är nya i Sverige och landets egna kulturkretsar med variationer. Barnen får öva både självständighet och samspel med andra. De tränas i bordsskick, att sitta stilla, vänta på sin tur, i att se vad andra behöver och att prata en i taget. De får lära sig att ta lagom mycket mat. Att matbordet är fint och tilltalande dukat har stor betydelse för upplevelsen av måltiden. Barn kan hjälpa till med bestyren runt måltiden: duka, duka av, hämta mat och presentera den. Kanske har barnen fått hjälpa till i matlagningen? Att dela grönsaker, baka bröd, bre smörgås och dela maten i mindre bitar blir träning i motorik. Måltiden erbjuder också tillfällen att träna matematik, utveckla språk och social samvaro. I allt detta är de vuxna förebilder. Om de inte äter samma mat och dricker samma dryck, eller kanske inte äter alls, går många pedagogiska möjligheter förlorade.” (Ur Bra mat i förskolan 2010, Livsmedelsverket.)

3.2 Regler för pedagogiska måltider förskola

- Den pedagogiska måltiden ska vara schemalagd och ingå i personalens arbetstid.
- Personal ska skapa en trevlig och aptitfrämjande måltidssituation.
- Personal ska sitta och äta tillsammans med förskolebarnen.
- Personal ska föregå med gott exempel och visa vad en balanserad måltid är.
- Personal ska försäkra sig om att respektive förskolebarn serveras rätt mat.
- Specialkost serveras vid medicinska skäl. Läkarintyg ska kunna uppvisas. De som önskar vegetarisk eller fläskfri kost erbjuds detta.
- Personal ska delge kock eventuella synpunkter på måltiden och maten som serveras så snart som möjligt men vid annat tillfälle än vid måltidssituationen.
- Pedagogiska måltider beställs/avbeställs från kostenheten enligt samma rutiner som barnportionerna.

Om ovanstående kriterier är uppfyllda är måltiden att betrakta som en pedagogisk måltid.

3.3 Pedagogiska måltider förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

I Livsmedelsverkets broschyr ”Bra mat i Skolan” (november 2013) skrivs följande angående pedagogiska måltider:

”De vuxna har en viktig roll som goda förebilder. Elever och vuxna som tillsammans kan njuta av bra måltider i en trevlig miljö kan vara en viktig stämningshöjare på skolan och ge tid för social samvaro och återhämtning. Syftet med en pedagogisk måltid är att ge tillfälle till samvaro mellan vuxna och barn. Den bidrar till att ge barnen en positiv upplevelse av måltider och en naturlig inställning till mat. Barn behöver vuxna som förebilder och stöd. Att sitta vid samma bord och äta samma mat ger tillfälle till samtal. Pedagogen kan uppmuntra eleverna att utforska smaker, dofter, färger och konsistenser, nya livsmedel eller olika matkulturer. Bordssamtalen kan också handla om varifrån maten kommer och vad som händer med den i kroppen, varför man behöver olika sorters livsmedel, livsmedlens miljöpåverkan och om proportionerna på tallriken. Det är viktigt att det finns en samsyn på skolan om vad en pedagogisk måltid är och vilken roll de vuxna har vid måltiden.

Skolrestaurangen bör utformas så att både elever och vuxna tycker det är trevligt att äta där. Det är bra om det finns förhållningsregler för hur man betar sig mot varandra i skolrestaurangen och att reglerna också följs. Måltidsmiljön blir lugnare om vuxna äter tillsammans med eleverna. Blyga och ensamma elever kan känna sig tryggare och stökiga elever blir ofta lugnare. Även för de äldre eleverna är det värdefullt med vuxna som deltar vid måltiden. [...] Det kan anses som en del

av läroplanens intentioner att eleverna får tillgång till varierad och näringsriktig mat och äta lunch tillsammans med andra elever och vuxna (Prop. 2009/10:165, sid 374). Skolmåltiderna är också en del o skolans sociala fostran då den ger tid för samtal om värdegrunder, normer, möjlighet att upptäcka tendenser till mobbning och elever som inte mår bra.

Elever som äter skollunch har bättre förutsättningar att lära och genom att integrera måltiden i verksamheten kan den bland annat användas som ett pedagogiskt verktyg. Att ge eleverna en grund för bra matvanor är en satsning för framtiden. Det är en fördel om skolan har en gemensam bild av vad en bra måltid är. Måltiden kan vara en resurs i den pedagogiska verksamheten och en integrerad del av skoldagen. Skolmåltiden är en del av skolans utbildningsverksamhet. Förutom att ge energi och näring kan den användas som ett pedagogiskt verktyg. Inte minst inom skolans uppdrag att ge eleverna kunskap om en hållbar livsstil. Oavsett hur mycket resurser skolan lägger på skickliga pedagoger och bra läromedel är det svårt att ta till sig kunskap när man är hungrig. Måltiden kan användas i pedagogiken på många olika sätt. Exempelvis kan menyn följa olika undervisningstema. Måltiderna är ett väl lämpat verktyg för att lära känna andra kulturer och nya smaker. Skolmåltiderna kan utgöra ett värdefullt pedagogiskt verktyg i skolans uppdrag kring livsstil, miljö och hälsa.”

3.4 Regler för pedagogiska måltider förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

- Den pedagogiska måltiden ska vara schemalagd och ingå i personalens arbetstid.
- Personalen ska skapa en trevlig och aptitfrämjande måltidsatmosfär.
- Personalen ska sitta och äta tillsammans med eleverna.
- Personalen ska föregå med gott exempel och visa vad en balanserad måltid är.
- Personalen har ett tillsynsansvar för samtliga elever i skolrestaurangen.
- Specialkost serveras vid medicinska skäl. Läkarintyg ska kunna uppvisas. De som önskar vegetarisk eller fläskfri kost erbjuds detta.
- Personalen ska delge ansvarig kock eventuella synpunkter på måltiden och maten som serveras så snart som möjligt men vid ett annat tillfälle än vid måltidssituationen.
- Pedagogiska måltider beställs/avbeställs från kostenheten enligt samma rutiner som elevportionerna.

Om ovanstående kriterier är uppfyllda är måltiden att betrakta som en pedagogisk måltid.

4 Omfattning pedagogiska måltider

Behovet av pedagogiska måltider ska utgå ifrån verksamhetens behov och förutsättningar. Faktorer som kan påverka är exempelvis lokalernas utformning, barn i behov av särskilt stöd och elevgruppernas sammansättning. Behovet minskar normalt allt eftersom barnen blir äldre.

Utgångspunkten ser ut enligt nedanstående. Ansvarig chef kan dock fatta beslut om avvikelser från nedanstående utgångspunkt. Orsaken till avvikelsen ska då motiveras och dokumenteras av respektive chef.

Verksamhet	Pedagogiska måltider
Förskola	1 personal/grupp om 5 barn
Fritidshem	2 personal/grupp om 20 barn
År F-3	2 personal/klass
År 4-9	1 personal/klass
Gymnasieskola	1 personal/klass
Resursperson för enskild elev/barn/grupp	Deltar vid samtliga aktiviteter, även måltider.
Anpassad skola (anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola)	Individuell bedömning utifrån verksamhetens behov